RESSCONGRESS

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

1. Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu

TAM METİN KİTABI

RESSCONGRESS CONFERENCE PROCEEDINGS

ISBN: 978605213215-9

www.resscongress.com

3-5 KASIM 2017

RESSCONGRESS

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ VE SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU

Editör
Prof. Dr. Ali YAKICI

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Abdulbasıt Jasım MOHAMMED
Prof. Dr. Ammar MUSAIDI
Prof. Dr. Franck MERMİER
Prof. Dr. Ibraheem Saeed ALBAIDHANI
Prof. Dr. Kathleen MALU
Doç. Dr. Spartak KADIU
Doç. Dr. Violeta JANUSHEVA
Doç. Dr. Xhemile ABDIU
Doç. Dr. Ahmet AKKAYA
Doç. Dr. Mesut GÜN
Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYABAŞI
Yrd. Doç. Dr. Fatih KANA
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ethem ARIOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Ömer Tuğrul KARA
Okt. Fatih SANSAR

Ankara 2017

RESSCONGRESS

I.ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ VE SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU TAM METİN KİTABI

Editör: Prof. Dr. Ali YAKICI

Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Asos Yayıncılık'a aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Yayıncı Sertifika No : 34068

ISBN : 978605213215-9

Kapak Tasarım : Bülent Polat

Dizgi : Yrd. Doç. Dr. Fatih Kana

Baskı : 2017

BİLİM VE DANIŞMA KURULU /
SCIENTIFIC AND ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Abdulbasıt Jasım MOHAMMED - Ambar Üniversitesi
Prof. Dr. Abdullah OKUMUŞ- İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL- Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. Abdülkadir ŞENKAL- Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Adem ESEN - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Adnan MAHİROĞULLARI- Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN- Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Ali DUYMAZ - Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Alpaslan SEREL - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Ammar MUSAIDI - Cezayir Üniversitesi
Prof. Dr. Ayhan GENÇLER- Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Aynur KOÇAK- Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Yücel ÇETİN- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Bayrak Farıs HUSSEIN - Teekreet Üniversitesi
Prof. Dr. Bünyamin BACAK- Çanakkale Onsekiz Üniversitesi
Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN - Çanakkale Onsekiz Üniversitesi
Prof. Dr. Ebubekir SOFUOĞLU - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal KARAGÖL- Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Erdoğan KOÇ - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK- Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Eyüp AKMAN- Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih KÖKSAL- Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Franck MERMİER - CNRS Direktörü
Prof. Dr. Funda TOPRAK - Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Galip ALTINAY - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Gökhan ORHAN - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Gülay KIRBAŞLAR- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Halil AWDA - Najah Filistin Üniversitesi
Prof. Dr. Halis Yunus ERSÖZ- İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan KAVRUK - İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Hilal DERWİSH - Lübnan Üniversitesi
Prof. Dr. Ibraheem AlBAIDHANI - Iraq Al-Mustansiriya Üniversitesi
Prof. Dr. Ibraheem Saeed ALBAIDHANI - Mustansiriya Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim DİLEK - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail COŞKUN - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail KIZILIRMAK - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İsmet ÇETİN- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Kathleen MALU - William Paterson University
Prof. Dr. Kemal SÖZEN - Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet AÇA - Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Muhtar KUTLU - Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. M. Fatih KİRİŞÇİOĞLU- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. M. Naci ÖNAL- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ- Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Mahmut BİLEN - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet NARLI- Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mete TAŞLIOVA - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Metin EKİCİ – Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Metin ERGÜN - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Metin TOPRAK - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mostafa MOSLEM - Al-Zahraa Üniversitesi
Prof. Dr. Mufeed Nayyef TURKI - Ambar Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa AYKAÇ - Kırklareli Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Kemal ŞAN - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa SAFRAN- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa SARI- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Nebi ÖZDEMİR- Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Necdet HAYTA- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nesrin SİS - İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Özcan KARAHAN- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU- Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Pakize AYTAÇ- Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Raıd Najı AHMED - Felluce Üniversitesi
Prof. Dr. Recai AYDIN - International University of Sarajevo
Prof. Dr. Rene NATOWİCZ - Paris-Est Üniversitesi
Prof. Dr. Rıza ARSLANSER - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Richard DLC GONZALES - University of Santo Tomas
Prof. Dr. Sedat MURAT - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Serap Palaz - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Seyyit KÖSE - Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Şenol ÇELİK - Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel BULUT - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT- Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki PARLAK- Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Ali GÖÇER- Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Alpaslan OKUR - Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Asmaa ALBADRI – Amman Üniversitesi
Doç. Dr. Burak DARICI -Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent GÜVEN- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Cahit ASLAN - Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Celalettin YANIK- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Cüneyt AKAR - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Dilek ERGÖNENÇ AKBABA- Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Duygu UÇGUN – Ömer Halisdemir Üniversitesi
Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ - Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Ersin KAVİ- Yalova Üniversitesi
Doç. Dr. Ertan DEMİRKAPI - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Fahri TEMİZYÜREK - Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Faruk TAŞÇI - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih AYSAN - Şehir Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih YILMAZ - Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma BÖLÜKBAŞ KAYA - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Gabriella AGRUSTI - Lumsa University
Doç. Dr. Hamiye DURAN- Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan Aydın OKUYAN - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Imad Hamdi IBRAHIM - Sohac Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim Aydın - Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. İlhan ERDEM - İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail HİRA- Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Kemalettin DENİZ- Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Levent ŞAHİN- İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Emin ERÇAKAR- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Merve ÖZAYDIN- Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet TEKTAŞ - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Meral DEMİRYÜREK - Hitit Üniversitesi
Doç. Dr. Metehan YILGÖR- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Musa GÖK- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ÇALIŞIR - Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Muzaffer KOÇ - Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Nail YILMAZ - Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Nevin AKKAYA - Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Nihad KURDİYA - Alzahraa Üniversitesi
Doç. Dr. Nurgül BEGİÇ - Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr. Orhan KOÇAK - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Sadık Erol ER - Çukuroava Üniversitesi
Doç. Dr. Said Elhousein Abdouli - Carthage Üniversitesi
Doç. Dr. Selçuk PEKER- Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Selman YILMAZ - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA - Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Sinan GÖNEN- Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Spartak KADIU - Tiran Üniversitesi
Doç. Dr. Suna KORKMAZ - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Şevkiye KAZAN NAS- Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Violeta JANUSHEVA - Universitu "Kliment Ohridski" - Bitola
Doç. Dr. Xhemile ABDIU - Tiran Üniversitesi
Doç. Dr. Yılmaz YEŞİL- Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Zekerya BATUR - Uşak Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Erol BARIN - Başkent Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Abdumuhamin ELDİRŞEVİ - Al-Zahraa Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Adile YILMAZ- Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ahmet ATALAY - Artvin Çoruh Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Alaaldin ISMAIL – Malezya Sultan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aslıhan NAKIBOĞLU- Ömer Halisdemir Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Atiye NAZLI- Hitit Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. B. Erdem DAĞISTANLIOĞLU - Çukurova Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Başak KARAKOÇ ÖZTÜRK - Çukurova Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bekir MEHMET ALİ - Al-Zahraa Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bilal YILDIRIM - İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Donald STAUB - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Eda TOK - Düzce Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Emad Kazi KANAAN - Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fatih KANA- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fatih Mehmet UĞURLU - Fırat Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gökhan ABA- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gül Banu ÜSTÜN DUMAN- Bülent Ecevit Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gülden TÜM - Çukurova Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gülşah HALICI- Bozok Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hesham Ahmed ASSANI – Dubai Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kemal YILDIZ - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Line Burhan EL HATiB - Al-Zahraa Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKKAYA - Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yalçın YILMAZ - İstanbul Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Metin DEMİRCİ- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Molay Hişam AL-IDRISSI Mohammed V Rabat - Fas Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nabeel Madallah HAMAD - Ambar Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Onur Alp KAYABAŞI- Aksaray Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Rabia Gökçen KAYABAŞI-Aksaray Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Rasha Yahya ISSA – Irak Kufa Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sedat BAHADIR- Artvin Çoruh Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sedat BALYEMEZ - Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sunay AKKAYA Adıyaman Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Şahin ŞİMŞEK - Kastamonu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Tuğçe ERDAL- Bozok Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ünsal Yılmaz YEŞİLDAL- Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Vefa SAVAŞKAN - Sinop Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yasin TAŞ - Harran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zait Burak AKTUĞ - Ömer Halisdemir Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zeynep YÜCEL - Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Dr. Shurubu KAYHAN- Kırgızistan
Dr. İbrahim DEMİRKALE - Çukurova Üniversitesi
Dr. Khouatra SAMIA - Algerinne Boumereds Üniversitesi
Dr. Mary Beth SCHAEFER -St. Johns University
Dr. Thaher AL-NOWARAIN - Albaka Üniversitesi

KONGRE ONUR KURULU BAŞKANI /
PRESIDENT OF HONORARY BOARD OF CONGRESS

Prof. Dr. Süleyman ÖZDEMİR
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Rektörü

KONGRE DÜZENLEME KURULU BAŞKANI
/ CHAIRMEN OF CONGRESS

Prof. Dr. Ali YAKICI Gazi Üniversitesi

KONGRE DÜZENLEME KURULU /
ORGANIZING COMMITTEE

Dr. Ali YAKICI Gazi Üniversitesi
Dr. Alpaslan SEREL Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Dr. Halit KARATAY Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Hamit AKÇAY Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Dr. İbrahim Ethem ARIOĞLU Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Mesut GÜN Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dr. Ömer Tuğrul KARA Çukurova Üniversitesi
Dr. Yalçın KAHYA Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Dr. Zülfikar BAYRAKTAR Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Dr. Abdulbasıt Jasım MOHAMMED Ambar Üniversitesi
Dr. Ammar MUSAIDI Cezayir Üniversitesi
Dr. Bayrak Farıs HUSSEIN Teekreet Üniversitesi
Dr. Franck MERMİER CNRS Direktörü
Dr. Kathleen MALU William Paterson University
Dr. Rene NATOWİCZ Paris-Est Üniversitesi

Sekretarya

Okt. Fatih SANSAR Çukurova Üniversitesi
Öğr. Gör. Mustafa İSLAMOĞLU Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Arş. Gör. Bilal COŞAN Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Dış İlişkiler

Amer ALNMR

İçindekiler

BİLİM VE DANIŞMA KURULU iii

BİLDİRİ TAM METİNLERİ 13

THE ROLE OF WOMEN IN AFRICAN SOCIETY: AN ANALYSIS OF TAIYE SELASI'S SEX LIVES OF AFRICAN GIRLS 14

PLEVNE ADLI BİR ROMAN VE BİR MARŞTA GAZİ OSMAN PAŞA 21

ELAZIĞ ARKEOLOJİ VE ETNOGRAFYA MÜZESİ DEPOSUNDA BULUNAN BİR GRUP TEPSİ 32

GÜNEY KORE VE TÜRKİYE: BİLİM VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARI AÇISINDAN BİR KARŞILAŞTIRMA 48

RADYODA ÂŞIK PROGRAMLARI VE ELEKTRONİK İCRA YAPISI ÜZERİNE BİR İNCELEME 55

GENDER ROLE AS A SELF-EXPRESSION IN ACADEMIC WRITING DISCOURSES . 67

PERCEPTION OF WOMEN IN TURKISH SOCIETY: BALIKESIR EXAMPLE 71

BİR XVII. YÜZYIL TIP YAZMASI: TA'DÎLÜ'L-EMZİCE 84

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDE BANDIRMA-İSTANBUL DENİZYOLU ULAŞIMI VE PROBLEMLERİ 93

THE EFFECTS OF SONGS ON ENGLISH VOCABULARY TEACHING TO YOUNG LEARNERS 98

OSMANLI DEVLETİ'NDE GÖREV YAPAN İNGİLİZ KONSOLOSLARININ ADLÎ YETKİLERİ 103

KIRGIZ, TÜRK VE AZERBAYCAN DİLLERİNDE İLGİ DURUMUNUN ANLAM ÖZELLİKLERİ 110

MODERN PSİKOLOJİ VE TASAVVUF 115

21. YÜZYILDA KARL POLANYİ KAVRAMLARINA YENİDEN BAKMAK 125

AMASYA VE ALMAN SEYYAH ANDREAS DAVİD MORDTMANN 137

TÜRKİYE'DE MUHAFAZAKÂR BİR BELEDİYE ÜZERİNDEN TAŞERONLUK VE KAYIRMACILIK 149

KENT İMAJI KAMPANYALARINA ETKİ EDEN PARAMETRELER: BERLİN ÖRNEĞİ 158

HALK HİKÂYELERİ VE MASALLARDA ORTAK BİR MOTİF: GURBETE GİDERKEN EVE EŞYA BIRAKMA 166

FARKLI BİR ENGELLİ GRUBU "KRONİK BÖBREK YETMEZLİĞİ VE ORGAN NAKLİ" HASTALARINDA UĞRAŞ TERAPİSİNİN ÖNEMİ 172

ORTA VE YÜKSEK ÖĞRETİM İNGİLİZCE DERS KİTAPLARININ TÜRKÇE DİLBİLGİSEL EDİNCİNE UYGUNLUĞU 179

DİNDARLAR DAHA MI MERHAMETLİ? ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA 186

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISISININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ 202

CONSTITUTIONAL COURT'S PERSPECTIVE ON THE RIGHT TO TRIAL WITHIN A REASONABLE TIME FOR THE INDIVIDUAL APPLICATIONS 216

ANTAKYA'DA DÜĞÜNLE İLGİLİ TÖRENLERDE TEBRİK ALMA 221

TÜRK SİNEMASINDA TECAVÜZ OLGUSU: BARDA FİLMİ ÖRNEĞİYLE 226

ÇEVİRİ EĞİTİMİ VE NETNOGRAFİK EVRİLİM 233

BİR İLETİŞİM ARACI OLARAK SOSYAL MEDYANIN KULLANIMI: E-TİCARET SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR ANALİZ 238

İŞİSEL YÖNELİM BİLDİRİMİ ÖLÇEĞİNİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ ÖRNEKLEMLERİNDEKİ GÜVENİLİRLİĞİ 250

BİZ-ONLAR KALIP-YARGILARI 269

KİMYA ÖĞRETMEN ADAYLARINDA ALAŞIMLAR İLE İLGİLİ EKSİK BİLGİLERİN OLUŞUMUNA DERS KİTAPLARININ ETKİSİ VAR MI? 276

COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ (CBS) WEB UYGULAMASI STORY MAP'İN ÖĞRETİM SÜREÇLERİNDE KULLANIMI 282

XX. YÜZYIL AZERBAYCAN EDEBİYATINDA KADIN KARAKTERİNİN GELİŞİMİ 290

İŞLETMELERDE ORYANTASYON EĞİTİMİ İLE ÇALIŞANLARIN MOTİVASYONU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ 294

ÇALIŞANLARDA UMUT VE MOTİVASYON İLİŞKİSİ: AMPİRİK ÇALIŞMA 306

300: BİR İMPARATORLUĞUN YÜKSELİŞİ" FİLMİNDE ORYANTALİST SÖYLEMİN İNŞASI: POST-KOLONYAL TEORİ ODAĞINDA BİR ÇÖZÜMLEME 313

ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAZMA BECERİLERİNİN GRUPLA YAZMA TEKNİĞİYLE İNCELENMESİ 322

PERCEIVED PARENTAL STYLE AND SOCIOECONOMIC STATUS IN CONTEXT OF LOCUS OF CONTROL STYLE AND TENDENCY TO DEVELOP ANXIETY DISORDERS IN LATE ADOLESCENCE 334

MUHASEBE ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME STİLLERİ VE ÖĞRENME STİLLERİ İLE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 341

MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE STANDARTLARI İLE İLGİLİ FARKINDALIKLARININ TESPİTİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ 354

TARİHÎ OLAYIN DESTANLARA YANSIMASI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: YOZGATLI HALK ŞAİRLERİNİN ÇANAKKALE DESTANLARINDAN ÖRNEKLERLE 366

BAŞKUMANDANLIK MEYDAN MUHAREBESİNİN ASKERİ VE SİYASİ SONUÇLARI: ÇANAKKALE KRİZİ VE MUDANYA MÜTAREKESİ 388

İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE MÜCADELEDE MANEVİ DEĞERLERİN ÖNEMİ 401

VÜS'AT O. BENER'İN "DOST" VE "DAM" ÖYKÜLERİNDE SIKINTI VE HUZURSUZLUK 413

TÜRK EĞİTİM TARİHİ AÇISINDAN MAARİF SALNAMELERİ NASIL BİRER BİLGİ KAYNAĞIDIR? 420

YOKSULLUĞUN ÇOCUK BOYUTU 428

SOPA İLE OYNANAN GELENEKSEL AKSARAY ÇOCUK OYUNLARI 434

EKOLOJİK BİR İLKE OLARAK CONATUS VE YARAR KAVRAMI 442

KÜLTÜREL MİRASIN SÜREKLİLİĞİ KAPSAMINDA SARIKAYA KÖY ODALARI . 450

THE FACTORS INFLUENCE THE SECOND/FOREIGN LANGUAGE LEARNING 460

TAŞ KÜLTÜ VE SOSYAL YAŞAMIMIZDAKİ ÖNEMİ 464

FRANCİS BACON'UN RESİMLERİNDE BEDENSEL İMGELER VE PSİKOLOJİK SINIRLARI 475

KIRSAL TOPLUMUN ÖZELLİKLERİ VE KIRSAL GÖÇ 484

ASIRLAR ÖNCESİNDEN GÜNÜMÜZ MODERN EĞİTİMİNE İBN-İ SİNA İLE BİR YOLCULUK 489

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI: BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR VE ÇANAKKALE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ 497

SANAT KAVRAMI İLE TANIŞMA VE TRANSAKSİYONEL ANALİZ 507

KEMAL SUNAL'IN ANKARA'SI : "KÖYDEN İNDİM ŞEHİRE, ZÜBÜK ve DÜTTÜRÜ DÜNYA" FİLMLERİ ÜZERİNDE HALK BİLİMSEL BİR İNCELEME 517

AMASYA VE TOKAT ÇEVRELERİNDE TÜRBE VE YATIR İNANÇ PRATİĞİ ÖRNEKLERİ İLE VELİLERE (EVLİYALAR) BIÇAK KOYMA İNANCI 526

KAZASKER RUZNÂMÇE DEFTERLERİ VERİLERİNE GÖRE OSMANLI DEVLETİ'NDE İLMİYE TEŞKİLATINA DAİR PROBLEMLER 541

TOPLUMUN ŞEKİLLENMESİNDE ÖNEMLİ BİR UNSUR OLARAK ÖMER SEYFETTİN'İN HİKÂYELERİNDE ÇOCUK 553

TÜRK KÜLTÜRÜNDE ÇEVGÂN VE SAFEVİ DEVLETİ'NDEKİ İZLERİ 565

EV HANIMLARININ MUTFAK EKONOMİSİNDEKİ ROLÜ VE AİLE EKONOMİSİNE KATKISI 571

THE VIEWS OF SECONDARY SCHOOL 8th YEAR STUDENTS REGARDING FUTURE EXPECTATIONS 577

DAVID HUME'UN NEDENSELLİK DÜŞÜNCESİ ÜZERİNE BİR İNCELEME 583

YABANCI DİL "HAYRANLIĞINA" İRONİK BİR TEPKİ: ARABA SEVDASI 588

BÖLGESEL GÜÇ OLMA YOLUNDA TÜRKİYE: YUMUŞAK GÜÇLE Mİ? SERT GÜÇLE Mİ? 594

OSMANLI MİNYATÜRLERİ SAVAŞ SAHNELERİ HAKKINDA KISA BİR DERLEME 599

BURSA ASKERİ İDÂDÎSİ KURULUŞU VE FAALİYETLERİ 618

CELAL BAYAR VE KÜTÜPHANESİ 628

SOVYET DÖNEMİNDE AZERBAYCAN DRAMATURJİSİ VE POLİTİK TİYATRO 637

HAVA TRAFİK KONTROL BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN TEORİ VE UYGULAMA (SİMÜLASYON) DERSLERİ BAŞARILARININ KARŞILAŞTIRILMASI 642

TÜRK HALK MÜZİĞİ FONETİK NOTASYON SİSTEMİ/THMFNS'NİN EĞİTSEL/ÖĞRETİSEL UYGULAMALARA AKTARIM/ADAPTASYON SÜREÇLERİNDE KULLANILMASI ÖNGÖRÜLEN MODELLER: KAYPENTAX® (KAY ELEKTRİK ŞİRKETİ & PENTAX MEDİKAL ŞİRKETİ) MODEL ÖRNEKLEMLERİ 651

YUNUS EMRE KARAMANLI MIDIR? 671

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ'NİN KÖSEDAĞ SAVAŞI ÖNCESİ SİYASİ VE İÇTİMAİ DURUMU 677

GÖÇMEN KADINLARIN EMEK PİYASASI PROBLEMİ: MAĞDURİYET VE MAHRUMİYET 684

PEYZAJ MİMARLIĞI EĞİTİMİNDE BİR PROJE DENEYİMİ: AMASRA KÜÇÜK KİLİSE ÇEVRESİ PEYZAJ PLANLAMA VE TASARIM PROJESİ 691

TEVFİK FİKRET'İN ŞİİR EVRENİNDE BİR GÖNDERGE DEĞERİ OLARAK KADIN 702

BANDIRMA VE ÇEVRESİ'NİN SU SPORLARI POTANSİYELİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 707

TÜRK HALK MÜZİĞİ FONETİK NOTASYON SİSTEMİ SES VERİTABANI/THMFNS SV: URFA YÖRESİ ÖRNEKLEMİ 712

FATİH DÖNEMİNDE ORTA ASYA'DAN İSTANBUL'A OLAN BEYİN GÖÇÜ 730

MEMET BAYDUR'UN *LİMON* ADLI OYUNUNDA "OYUN İÇİNDE OYUN" TEKNİĞİNİN İŞLEVİ 741

TURGAY NAR'IN *ÇÖPLÜK* ADLI OYUNUNDA DİNSEL VE MİTOLOJİK UNSURLAR 749

FUTBOLUN REKLAM HALİ: BEYAZ FUTBOL VE DERİN FUTBOL ÖRNEĞİ 755

KLASİK TÜRK ŞİİRİNDE BEŞERÎ AŞK 768

A.WAHRMUND'UN PRAKTİSCHE HANDBUCH DER OSMANİSCH-TÜRKİSCHEN SPRACHE ADLI ESERİNDEKİ NASREDDİN HOCA FIKRALARI 776

THE BASIC ARGUMENTS OF SOCIALIST LEFT MOVEMENT FROM THE DP PERIOD TO THE MILITARY COUP 789

THE RELATIONSHIP BETWEEN MONEY SUPPLY, INFLATION, AND ECONOMIC GROWTH IN MEDITERRANEAN COUNTRIES 798

ENERJİ GÜVENLİĞİNİN ULUSLARARASI İLİŞKİLER ÜZERİNE ETKİLERİ 806

YERELDE YÖNETİŞİM ALGISI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI EDİRNE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ 813

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ KARAR ALMA SÜREÇLERİNE ETKİSİ EDİRNE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ 820

MİRAS TURİZMİNDE ARZ VE TALEP ÜZERİNE YAKLAŞIMLAR 825

GELENEKSEL KAHRAMAN BİYOGRAFİSİ ÜZERİNE YAPISAL BİR ÇÖZÜMLEME 835

GELENEKSEL KAHRAMAN BİYOGRAFİSİ ÜZERİNE YAPISAL BİR ÇÖZÜMLEME

Mehmet Ali YOLCU*

Özet

Batı dünyasında von Hahn, Otto Rank, Lord Raglan gibi araştırmacıların ileri sürdüğü anlatı kahramanının anlatı içinde belirli kurallara tabi olduğu fikrinin Türk folklor araştırmalarına esin kaynağı olabilmesi hususu yenidir. Lord Raglan'ın yaptığı çalışma özelinde Batı kahraman kalıbı ile Türk kahramanlarının benzeyen ve ayrılan yönlerinin tespit edilmesi ve ardından geleneksel Türk kahramanlarının yapısal niteliklerinin ortaya konulması amaçlanan bu çalışmada, Dede Korkut Kitabı'nda bulunan "Kanlı Koca Oğlu Kanturalı Boyu"nda geçen "Kanturalı", Alpamış Destanı'nın Özbek varyantındaki "Alpamış", "Tahir ile Zühre" hikâyesindeki "Tahir" ve aynı eserde bulunan Behçet Mahir anlatmasındaki "Tahar Mirza" üzerinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Kahraman, Lord Raglan, Yapısal Özellikler, Folklor, Destan.

1. Giriş

Avrupa halklarının ortak kökenlerine dair vurguların yoğun olarak kullanıldığı erken dönem folklor çalışmalarında metinlerden hareketle mit ve destan kahramanlarının yaşadığı olaylar arasındaki benzerlikler üzerinden kalıp maddeler oluşturma ve böylece formülsel bir yapı elde etme çabaları dikkat çekicidir. Bu benzerlikler üzerinden yapılan kahraman biyografisini çözümleme çalışmaları, belirli bir yapısal yöntemin doğuşuna zemin hazırlamıştır. Çobanoğlu'nun verdiği bilgilere göre (2002: 189), kahramanın yapısal özelliklerini ortaya koymaya yönelik ilk deneme, 1864 yılında Alman halkbilimci Johann Georg von Hahn tarafından yapılmıştır. 14 kahramanın biyografisinden yola çıkarak hazırlanan ve 16 maddeden oluşan bu çalışma, "Aryan Kahramanı Biyografik Modeli" olarak adlandırılmıştır.

Kahraman kalıbı oluşturmaya yönelen bir başka isim, aynı zamanda Psikanalist Okul'un temsilcilerinden olan Otto Rank'tır. Rank'a göre kahraman, aile ile içgüdüler arası ilişkilerden ortaya çıkmıştır. Rank, kahramanların, baba-oğul arası çekişmelerin sonucu olarak oğulların babalarını öldürdüklerini ileri sürmekte ve bu ilişkilerdeki kalıplaşmaların söz konusu kahraman kalıbının oluşmasını sağladığı düşüncesiyle kahraman olgusunun kaynağını buna bağlamaktadır (Çobanoğlu, 2002: 191). Rank, "*The Myth of the Birth of the Hero*" [Kahramanın Doğumu Miti] (1914) yapıtında, Oedipus, Musa, İsa ve Tristram da dâhil olmak üzere, 15 kahramanın döngülerini incelenmiş ve bu kahramanlarda bir dizi ortak özellikler keşfetmiştir. Bu ortak özellikleri ise 12 yapısal kalıpta göstermiştir[572].

Bir başka kahraman kalıbı denemesi, Lord Raglan tarafından yapılmıştır. Raglan'ın "*The Hero*: *in Tradition, Myth and Drama*" [Kahraman: Mitte, Dramada ve Gelenekte] (1936) adlı ünlü yapıtı, kahraman mitlerinin sistematik yapısal incelenmesi bağlamında önemlidir. Kitabın temel tezi, mitolojik kahraman figürlerinin ritüelistik kökenlere dayalı olup, tarihsel bir gerçekliğe sahip olmadığı yönündedir. Raglan'ın, Hahn'ın Aryan kahramanları üzerine modellendirdiği yapıyı geliştirerek ortaya koyduğu geleneksel kahraman kalıbının Yahudi ve Hıristiyan mitolojisinden karakterler üzerine inşa edildiği söylenebilir. Nitekim bazı maddeler bunu göstermektedir. Raglan'ın geleneksel kahraman kalıbı şöyledir: 1. Kahramanın annesi soylu bir bakiredir.2. Babası bir kraldır. 3. Baba çoğunlukla kahramanın annesinin yakın bir akrabasıdır. 4. Kahramanın anne rahmine düşüş şartları olağandışıdır. 5. Kahraman aynı zamanda bir tanrının oğlu olarak kabul edilir. 6. Çoğunlukla baba tarafından, onu öldürme girişiminde bulunulur. 7. Kahraman gizli bir yere gönderilir. 8. Uzak bir ülkede evlat edinen bir aile tarafından büyütülür. 9. Kahramanın çocukluğu hakkında bize hiç bir şey anlatılmaz. 10. Kahraman yetişkinlik çağındayken,

* Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Merkez-Çanakkale. e-posta: mehmetaliyolcu@gmail.com

[572] Ayrıntılı bilgi için bk. (Dundes, 1975: 152-153).

gelecekte kral olacağı yere gider. 11. Kahraman; kral, dev, ejderha veya vahşi bir hayvana karşı bir zafer kazanır. 12. Çoğunlukla kendisinin selefinin kızı olan bir prensesle evlenir. 13. Kral olur. 14. Bir süre herhangi bir hadise olmaksızın ülkeyi yönetir. 15. Kanunlar yazar. 16. Daha sonra kahraman tanrıların ve/veya halkının sevgisini kaybeder. 17. Tahttan ve şehirden uzaklaştırılır. 18. Kahraman, esrarengiz bir şekilde ölümle tanışır. 19. Çoğunlukla bir tepenin üzerinde ölür. 20. Çocuklarından hiçbiri, eğer varsa, onun yerine tahta geçemez. 21. Kahramanın vücudu gömülmez. 22. Kahramanın gömülü olduğu kabul edilen bir veya daha fazla kutsal mezarı vardır (Raglan, 1998: 126).

Batı dünyasında Raglan'ın ileri sürdüğü anlatı kahramanının anlatı içinde belirli kurallara tabi olduğu düşüncesinin Türk folklor araştırmalarına esin kaynağı olabilmesi hususu yenidir. Türk anlatı kahramanlarına bu kalıbı, ilk olarak Özkul Çobanoğlu, Oğuz Kağan ve Er Töştük (1996) üzerinde uygulamıştır. Ardından Öcal Oğuz, Boğaç Han (1998) ve Basat (1999) üzerinde; Nerin Köse, Kococaş (1999) ve Türk halk hikâyelerindeki kahramanlara (2000) uygulamışlardır. İsmet Çetin, değişik Türk kahramanlarının doğumları ve aileleri hakkında bir karşılaştırma yapmış ve geleneksel Türk kahraman kalıbı teklifinde bulunmuştur (1998). Bu çalışmalardan da görülüyor ki, araştırıcılar, Batı kahraman kalıbının Türk kahramanlarına uyup uymadığı sorusuna yanıt aramışlardır. Raglan, bu kalıpla muhtemelen tek bir kaynaktan mitik, epik ve dinsel anlatı kahramanlarının ortaya çıktığı ya da tek bir tipin parçalanarak yeni tiplerin doğduğu sonucuna varmak istemiştir.

2. İnceleme

Bu çalışmada, Dede Korkut Kitabı'nda bulunan "Kanlı Koca Oğlu Kanturalı Boyu"nda geçen "Kanturalı", Alpamış Destanı'nın Özbek varyantındaki "Alpamış", "Tahir ile Zühre" hikâyesindeki "Tahir" ve aynı eserde bulunan Behçet Mahir anlatmasındaki "Tahar Mirza" üzerinde bir değerlendirme yapılacaktır. Bu çalışmada incelediğimiz metinler, Orhan Şaik Gökyay'ın hazırladığı "Dede Korkut Hikâyeleri" (2003), Fazıl Yoldaşoğlu'nun anlatımıyla yazılmış "Alpamış Destanı" (2000) ve Fikret Türkmen'in hazırladığı "Tahir ile Zühre" (1998) adlı kitaplardan alınmıştır. Raglan'ın kahraman kalıbındaki maddelere göre seçilen kahraman biyografilerinin uyumu şöyledir:

1. Kahramanın Annesi Soylu Bir Bakiredir: Batı halk anlatılarında karşılaşılan *soylu bakire*, kaynağını büyük olasılıkla Hıristiyan inançlarından alan Ortadoğu kökenli bir motif olmalıdır. Kanturalı'nın annesiyle ilgili olarak soylu olup olmaması noktasında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Öte yandan, anlatı, kahramanın çocukluğundan başlamaz. Anlatının hemen başlangıcında Kanturalı'nın *yetişmiş bir cilasın yiğit* (Gökyay, 2003: 131) olduğu belirtilmiştir. Alpamış, Tahir ve Tahar Mirza için de annelerinin soylu ya da soylu bakire olması söz konusu değildir.

2. Babası Bir Kraldır: Geleneksel insanda hayat, bireyselliği dışlamış, toplumsallığı ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla birincil sözlü kültür ortamında ideal tipler, yani toplum adına ve toplumun çıkarları uğruna mücadele eden ideal insan tipi model alınmıştır. Bu tip insanlar genellikle aristokrasiye mensuptur. Bu, biraz da halkın kendi düşüncesinde aristokrasiye belli oranda bir gıpta alanı bırakmasıyla ilgilidir. Günümüzün ikincil sözlü kültür ortamında üst-sınıfların yaşam maceralarının ilgi çekmesi ya da onlara gıpta edilmesi yukarıda sözü edilen durumun devamı sayılabilir. Dede Korkut Kitabı'nda yönetici kişilerin en başında Bayındır Han, ondan sonra da Salur Kazan ile Aruz Koca bulunmaktadır. Oğuz beylerinin sıkça adının geçtiği anlatılarda Kanlı Koca'nın da bir Oğuz beyi olduğu anlaşılmaktadır. *Koca* adı Türk toplumunda saygınlık ifade eden bir sözcüktür. Ayrıca, Kanturalı'nın babası için *bey baba* (Gökyay, 2003: 135) demesini de göz önünde bulundurmamız gerekmektedir. Alpamış'ın babası Bayböri, on altı uruklu Kongırat elinin hanıdır. Metinde, Bayböri'nin hanlığı kardeşi Baysarı'yla paylaşması söz konusudur. Çünkü zekâtla ilgili sorun ortaya çıktığında Baysarı, kendine bağlı ailelerle birlikte Kalmak eline gitmiştir. Eğer Baysarı'nın yöneticiliği ve nüfuzu olmasaydı, kendine bağlı aileler onunla birlikte Kalmak eline göç etmezlerdi. Diğer yandan, yöneticiliğin paylaşılması, Türk devlet geleneğinde var olan bir durumdur. Tahir'in babası, kral olmasa da padişahın veziridir. Tahar Mirza'nın babası Ahmet Şah, Horasan hanlığını kardeşi Ethem Şah ile paylaşmaktadır.

3. Baba Çoğunlukla Kahramanın Annesinin Yakın Bir Akrabasıdır: Batı anlatılarındaki aile içi evlilik teması ile Mısır ve Roma uygarlıklarındaki ensest ilişkileri birbiriyle ilişkili düşünürsek kahramanın saf ve soylu olması fikrine Batı ve Ortadoğu düşüncesi çerçevesinde mantıklı bir zemin ortaya koyabiliriz. Kanturalı, Tahir, Tahar Mirza ve Alpamış için böyle bir durum söz konusu değildir. Yalnız, Alpamış'ta Alpamış'ın sevgilisi Berçin ile Alpamış kardeş çocuklarıdır. Tahir ile Zühre hikâyesinde ise, Tahir ile Zühre, mektep yıllarında birbirleriyle kardeş olduklarını sanmaktadırlar. Tahar Mirza ve Zöhre Banu ise amca çocuklarıdır. Birçok Türk bölgesinde yakın akraba ile evlenmenin geleneksel bir yasak olarak karşımıza çıktığı dikkate alınırsa, Türk geleneksel kahramanı için böyle bir kalıbın mitolojik devir anlatılarında bulunmadığı varsayımının daha güçlü olduğunu görürüz (Oğuz, 1999: 3-4). Oğuz'un İslami dönem anlatmalarında (Togan, 1982) Karahan'ın akraba birisiyle evli olması Ortadoğu kültürlerinin İslami çerçevede Türk kültürüne aktarılmasını akla getirir.

4. Kahramanın Anne Rahmine Düşüş Şartları Olağan Dışıdır: Epik karakterli anlatılarda dinleyiciyi tek bir odakta toplayarak olayların ilerleyen bölümlerinde kahramanla ilgili bazı sezinlemeler sağlamak amacıyla kahramanın doğumu ya da ana rahmine düşüşü olağanüstü bazı olaylarla beraber gerçekleşir. Adeta ileride kahramanın yapacağı güç işlere mantıksal bir zemin tasarlanmaktadır. Türk destanlarında çocuksuzluk motifi hayli belirgindir. Alpamış'ta çocuksuz olan iki kardeşin, tıpkı Dede Korkut'taki Boğaç anlatmasında olduğu gibi, bir toyda hürmet gösterilmemeleri sonucu Şahımerdan Pir'in türbesi altında 40 gün geceleyerek pirden yardım dilerler. Şahımerdan Pir, onların bu dileklerini olumlu karşılar ve iki kardeş çocuk sahibi olur. Tahir ile Zühre hikâyesinde, padişah ile veziri çocuksuzluklarına derman olması için bir dervişten medet umarlar. Derviş de onlara bir elma vererek yarısını vezirin, yarısını da padişahın yemesini tembihler. Böylece çocuk sahibi olurlar. "Tahir ile Zühre" hikâyesinin "Tahar Mirza ve Zöhre Banu" varyantında da, çocuksuzluklarına çare bulmak için su kenarına gelen Ahmet Şah ile Ethem Şah, bir dervişle karşılaşırlar. Derviş onlara bir elmayı ikiye bölerek verir ve eşleriyle birlikte yemelerini tembihler. Böylece iki kardeş çocuk sahibi olur. Hem Alpamış'ta, hem Tahir ile Zühre'de kahramanla aynı anda dünyaya gelen müstakbel sevgilileri vardır. Bu sevgililere kahramanlar, dervişler ya da pirler tarafından beşik kertmesi yapılır. Kanturalı anlatmasında başlangıç, kahramanın yetişkinlik dönemindedir. Dolayısıyla böyle bir durum söz konusu değildir.

5. Kahraman Aynı Zamanda Bir Tanrı'nın Oğlu Olarak Kabul Edilir: Mitolojik düşünce tarzının yavaş yavaş geride kaldığı "*medeni âlemin kişiyi kolektif ruhtan ayırmaya başladığı*" (Abdullah, 1997: 14) Dede Korkut anlatıları epik dönemden romantik döneme geçiş anlatılarıdır. Mitolojik unsurlar Sibirya Türk destanlarında olduğundan daha azdır. Bundan dolayıdır ki, Tanrısal yaratıklar, yeraltı canavarları, konuşan hayvanlar, tanrılara insani unsurların verilmesi ya da insanlara tanrısal vasıflar yüklenmesi söz konusu olamaz. Kanturalı anlatmasında böyle bir belirti tespit edilmemiştir. Alpamış Destanı'nda kahramana ok, kılıç tesir etmez. Bu yönüyle Alpamış olağanüstüdür fakat metinde kahramanın tanrısallık vasfından söz edilmemektedir. Tahir ile Zühre hikâyesi, epik karakterli bir anlatıdan ziyade romantik bir anlatıdır. Buna rağmen padişahın beş yüz adamına karşı aynı anda mücadele edebilmektedir. Bu yönüyle kahraman olağanüstüdür. Fakat burada Tahir'in göstermiş olduğu olağanüstü kahramanlık, Tahir'in Zühre'ye duyduğu aşkın büyüklüğüne bir gönderme yapma amacını taşır. Sonuç olarak her dört anlatı için böyle bir durum söz konusu değildir.

6. Çoğunlukla Baba Tarafından Onu Öldürme Girişiminde Bulunulur: Boğaç'ta ortaya çıkan bu durum, Kanturalı için söz konusu değildir. Ne baba tarafından oğlu, ne de Oedipus mitindeki gibi oğul tarafından babayı öldürme girişimi görülmemektedir. Kanlı Koca, ilk önce oğluna kız bulması için yardım eder. Trabzon Kalesi'nde birçok yiğidin tekfurun kızı için ölüme gittiğini gören Kanlı Koca, oğlunun hüner göstermesini ister. Oğluna teklifini yapar ama bu teklifin ucunda ölüm vardır. Burada Kanlı Koca'nın hareketi, oğlunu ölüme göndermek şeklinde mütalaa edilmemelidir. Baba, oğlundan Oğuz'un unutamayacağı bir kahramanlık ve hüner istemektedir. Alpamış'ta ise böyle bir durum yoktur. Tahir'de de böyle bir durum söz konusu değildir. Yalnız Tahir, Zühre'nin babası padişah tarafından öldürülmek istenmiştir. Tahar Mirza'ya, amcası tarafından öldürülme girişiminde

bulunulmuştur.

7. Kahraman Gizli Bir Yere Gönderilir: Kanturalı, babasının ona sunduğu tercihi kabul edip Trabzon'a gider. Oğuz'dan ayrılarak Trabzon'a gitmesinde, kendisine uygun eş bulma amaçlanmıştır. Tahir, Mardin vilayetine gönderilir. Fakat bu yolculuk yukarıdaki maddeyle ilgili değildir. Tahar Mirza da Mardin vilayetine gönderilir. Alpamış'ta da böyle bir durum yoktur.

8. Uzak Bir Ülkede Evlat Edinen Aile Tarafından Büyütülür: Daha geç dönemin ürünleri olan Türk halk hikâyelerinde sıkça karşılaşılan kahramanın evlat edinilerek büyütülmesi, Kanturalı ve Alpamış anlatmasında yoktur. Tahir, Şat suyuna atıldıktan sonra Göl padişahına sığınır ve orada bir müddet yaşamını sürdürür. Fakat bu Tahir'in yetişkinlik dönemindedir. Tahar Mirza ise Mardin'de bir aile tarafından evlatlık edinilir. Tahar Mirza, burada bu ailenin bahçe işlerini yapar.

9. Kahramanın Çocukluğu Hakkında Bize Hiçbir Şey Anlatılmaz: Türk destanlarında genel olarak kahramanın çocukluğuyla ilgili bir şey anlatılmaz. Yalnız, 7 ve 15 yaşları önemlidir. Kahramanların eğitim yaşamlarına anlatı içerisinde yer verilmiştir. Alpamış ve Tahir'de böyledir. Alpamış'ta dikkati çeken bir başka husus, kahraman yedi yaşına geldiğinde dedesinden kalan tunç oku çekip çok uzaklara atması sonucunda kahramana tekrar ad verilmesidir. Tahir ile Zühre hikâyesinde, kahramanın çocukluğundan bahsedilmez ama kahramanın eğitim yaşamı anlatılır. Tahar Mirza'da da aynı durum söz konusudur. Kanturalı anlatısı, Kanturalı'nın babasının olayın merkezinde bulunan evlilikle ilgili düşüncesini oğluna açmakla başlar. Hatta Oğuz'da kahramanın 15 yaşına kadar adsız dolaşıp bir kahramanlık göstererek ad verilmesi konusu burada yoktur ama Türk destanlarında kahramanın doğumu ve ardından 15 yaşlarında gösterdiği kahramanlık vurgulanmaktadır. Öcal Oğuz, oluşturulabilecek Türk destan kahramanı kalıbında başarılı bir çocukluk çağının göz ardı edilmemesi gerektiğini belirtmiştir (1999: 5).

10. Kahraman Yetişkinlik Çağındayken Gelecekte Kral Olacağı Yere Gider: Kanturalı'nın yapmış olduğu Oğuz'un dışına çıkarak Trabzon'a olan yolculuğu ve geri dönüşü tamamen ileride kendisine eş olabilecek kişi, yani Selcen Hatun içindir. Oğuz içinde Kanturalı'nın han olması söz konusu değildir. Alpamış'ta han olacağı yere gitme değil de, han olacağı yere geri dönüş söz konusudur. Tahar Mirza, Alpamış'ta olduğu gibi gelecekte şah olacağı yurduna geri döner. Tahir için böyle bir durum söz konusu değildir.

11. Kahraman; Kral, Dev, Ejderha veya Vahşi Bir Hayvana Karşı Zafer Kazanır: Kanturalı, eşini kendisi seçmek istemektedir ve kafasında belirli bir eş şablonu vardır. Selcen Hatun da eşini belirlemek için bazı kriterlerin yerine getirilmesi şartını öne sürer. Kanturalı, boğa, aslan ve buğraya karşı zafer elde eder. Bu hayvanların tasviri vahşilikleri ve acımasızlıklarına odaklanmıştır. Hayvanları öldürmeden önce kopuzdan, arkadaşlarının soylamalarından ve Selcen Hatun'un hayalinden güç toplar. Kahraman, her üç hayvanı da öldürür. Hayvanları öldürürken Oğuz içinde çok önemli olan iki unsuru, güç ve zekâsını birleştirmiştir. Bu zafer kazanma, tekdüze değil, inişli çıkışlıdır. Burada anlatıcının dinleyicinin dikkatini artırma ve gerilimi yükseltme endişesi sezilmektedir. Alpamış, Berçin için bazı engelleri aşmak zorunda kalır. Yarışmaya katıldığında arkadaşı Karacan, ona çok büyük yardımlarda bulunur. Fakat mücadele, devlere, ejderhalara ya da vahşi hayvanlara karşı değil, diğer rakiplere karşıdır. Tahir ile Zühre hikâyesinde ve bu hikâyenin Tahar Mirza varyantında Tahir'e Zühre'yi alabilmek için herhangi bir mücadele ya da yarış kazanma seçeneği sunulmamıştır.

12. Çoğunlukla Selefinin Kızı Olan Prensesle Evlenir: Kanturalı anlatmasında kahraman, bir bey kızıyla evlenir. Selcen Hatun, Trabzon tekfurunun kızıdır. Burada herhangi bir seleflikten bahsedilemez. Alpamış amcasının kızıyla evlenir. Baysarı'nın da Kongırat elinde bir yönetici olduğu düşünülürse böyle bir durum geçerli olur. Zühre padişahın tek çocuğudur. Tahir ile Zühre'nin trajik sonu bu durumu engellemiştir. Tahar Mirza'da durum değişiktir. Tahar Mirza, hem şah olur, hem de Ethem Şahın kızı Zöhre Banu'yla evlenir.

13. Kral Olur: Türk destanlarında ve halk hikâyelerinde kahramanın geri dönüşü, belirgindir. Kanturalı ve Selcen Hatun çeşitli maceralardan ve engellerden sonra Oğuz

yurduna geri dönerler. Dede Korkut'un anlatının sonunda beylik verdiği bazı kahramanlardan farklı olarak, bu anlatıda 'beylik verme' söz konusu değildir. Alpamış'ta durum değişir. Kalmak elinden gizlice geri dönen Alpamış, Ultantaz'ı idam ederek han olur. Tahar Mirza, Kandahar şahının yardımıyla amcası Ethem Şah'ı yener ve Horasan'a şah olur. Tahir için bu durum söz konusu değildir.

14. Bir Süre Herhangi Bir Hadise Olmaksızın Ülkeyi Yönetir: Dede Korkut'ta anlatılar, kahramanın bütün yaşamını içine almaz. Kahramanın başından geçen macera bir noktadan sonra kahramanın başarısıyla son bulur. Dolayısıyla Kanturalı anlatmasında böyle bir durum yoktur. Alpamış, Kongırat eline han olup ülkeyi adil bir şekilde yöneterek, bayındır hale getirir. Bu noktada destan bitmektedir. Tahir ve Tahar Mirza için böyle bir durum söz konusu değildir.

15. Kanunlar Yazar: Kanturalı için böyle bir durum söz konusu değildir. Dede Korkut kahramanlarının çoğu yönetici sınıfından olmakla beraber, en üstte Bayındır Han vardır. Özkul Çobanoğlu ve Öcal Oğuz, Oğuz'u işaret ederek bu maddenin bu kahramanla örtüşebileceğini belirtmişlerdir (Oğuz, 1999: 7; Çobanoğlu, 1996: 207). Bu tespite, Türk kültüründe yöneticilerin kanun koymaktan ziyade var olan Türk töresini koruma görevi olduğu noktasında itirazlar olabilir. Kanunlar yazması söz konusu olmamakla birlikte, Alpamış'ın destanın sonuna doğru han olduğu göz önünde bulundurulursa, ülkesinin yeni yönetim biçimiyle ilgili yeni bir anlayış getirdiği iddia edilebilir. Ultantaz'ın zalim yöneticiliği sona ermiş, yeni bir yönetim anlayışı ülkeye egemen olmuştur. Tahir ve Tahar Mirza için böyle bir durum söz konusu değildir.

16. Daha Sonra Kahraman Tanrıların ve/veya Halkının Sevgisini Kaybeder: Kanturalı anlatmasında böyle bir durum yoktur. Aksine, Trabzon'da evlenmesine karşılık yurduna geri dönmek ister ve Selcen Hatun'la birlikte geri dönerler. Geri döndüklerinde düğün olur. Bu davranış, Kanturalı'nın halkını ve yurdunu sevdiğini; onların da Kanturalı'yı sevdiklerini gösterir. Alpamış ve Tahir ya da Tahar Mirza için böyle bir durum söz konusu değildir.

17. Tahttan ve Şehirden Uzaklaştırılır: Kanturalı ve Alpamış'ta böyle bir sonuç yoktur. Tahir'in veya Tahar Mirza'nın şehirden uzaklaştırılma nedeni farklıdır ve madde sırası bu sıralamayla örtüşmemektedir.

18. Kahraman, Esrarengiz Bir Şekilde Ölümle Tanışır: Dede Korkut anlatılarında entrika, ihanet gibi kavramlar son derece sınırlı olmakla birlikte bu anlatılar hep mutlu sonla biter. Kanturalı için de durum böyledir. Alpamış Destanı ve Tahar Mirza hikâyesi de mutlu sonla biter. Tahir idam edilerek öldürülür. Zühre de onun acısına dayanamayarak can verir.

19. Çoğunlukla Bir Tepenin Üzerinde Ölür: Yukarıdaki maddelerle bağlantılı olan bu madde Kanturalı, Alpamış, Tahir ile Zühre ve Tahar Mirza anlatmalarına uymaz.

20. Çocuklarından Hiçbiri -Eğer Varsa- Onun Yerine Geçemez: Bu madde Kanturalı için söz konusu değildir. Çünkü Kanturalı anlatısının bitişi, kahramanın evliliğiyle son bulur. Alpamış ve Tahir ya da Tahar Mirza için böyle bir durum söz konusu değildir.

21. Kahramanın Vücudu Gömülmez: Yukarıdaki maddelerle bağlantılı olan bu madde Kanturalı, Alpamış, Tahir ile Zühre ve Tahar Mirza anlatmasına uymaz.

23. Kahramanın Gömülü Olduğu Kabul Edilen Bir veya Daha Fazla Kutsal Mezarı Vardır: Türk kültüründeki yatır inançları açısından ele alınacak olursa, bu maddenin bazı efsanelere uyduğunu söyleyebiliriz. Yunus Emre, Karacaoğlan gibi efsanevi şahsiyetlerin etrafında anlatılan efsanelerde birden fazla mezarın bu kişilere ait olduğu karşımıza çıkar. Kanturalı, Alpamış ve Tahar Mirza için böyle bir durum söz konusu değildir. Tahir'in birden fazla mezarı olmamakla beraber, Tahir ile Zühre'nin mezarları halk tarafından kutsal sayılmakta ve ziyaret edilmektedir.

3. Sonuç ve Öneriler

Kanturalı adlı kahramanın Raglan'ın kalıbında sadece iki maddeye uyduğunu (9, 11); iki maddeye de kısmen uyduğunu (2, 12) söyleyebiliriz. Alpamış'ın sadece dört maddeye uyduğunu (2, 4, 12, 13); dört maddeye de kısmen uyduğunu (9, 10, 11, 15); Tahir'in iki

maddeye uyduğunu (4, 22); üç maddeye de kısmen uyduğunu (2, 6, 9); Tahar Mirza'nın ise beş maddeye uyduğunu (2, 4, 8, 12, 13); dört maddeye de kısmen uyduğunu (6, 7, 9, 10) söyleyebiliriz. Raglan'ın ortaya koyduğu geleneksel kahraman kalıbıyla Türk halk kahramanlarını değerlendirmenin birçok eksikliği ve yanlışlığı beraberinde getireceğini düşünüyoruz. Bu incelemeden ve daha önce yapılmış incelemelerden de anlaşılıyor ki, geleneksel Türk kahraman kalıbı ortaya çıkarmak, folklor araştırmaları açısından bir zaruret haline gelmiştir. Bu dört anlatıdan hareketle aşağıda bir kahraman kalıbı denemesi yapmaya çalışacağız:

1. Soylu Bir Aileye Mensuptur: Her üç anlatma için de geçerlidir. Kanturalı'nın babası Kanlı Koca'nın net olarak ifade edilmemişse de anlatı içerisinde soylu olduğuyla ilgili ipuçları vardır. Alpamış, Kongırat elinin hanı Bayböri'nin oğludur. Tahir, padişahın en yetkili vezirinin oğludur. Tahar Mirza da, Horasan şahlarından Ahmet Şah'ın oğludur.

2. Kahramanın Ailesi Çocuksuzdur: Burada iki durum söz konusudur; kahramanın ailesinin ya hiç çocukları olmamakta ya da erkek çocukları bulunmamaktadır. Baba, sıkıntı ve üzüntüyle malını ve tahtını kime bırakacağını düşünmektedir. Bazı anlatılarda toplum içinde hürmet görmezler. Dede Korkut'taki Boğaç anlatması bunun tipik bir örneğidir. Bamsı Beyrek anlatmasında ise kahramanın ailesi yedi kız çocuğuna sahiptir, ama onlar erkek evlat istemektedirler. Erkek çocuğa duyulan istek, toplumun sosyo-ekonomik koşullarına göre değerlendirilmelidir. Daha geç dönemin ürünü olan Tahir ile Zühre Hikâyesi'nde (Behçet Mahir anlatması) Tanrı, erkek çocuk için hanımını aşağılayan Ethem Şah'ı cezalandırarak ona kız çocuk verir. Burada toplumun ekonomik ilişkileri değişmiş yerleşik kültürün izleri belirmeye başlamıştır. İncelediğimiz dört anlatıdan Alpamış, Tahir ile Zühre ve onun bir varyantı olan Tahar Mirza ile Zöhre Banu Hikâyesi'nde bu çocuksuzluk motifini görmekteyiz.

3. Ana Rahmine Düşüşünde Genellikle Olağanüstü Bir Varlığın Etkisi Vardır: Alpamış'ta, Alpamış'ın babası Bayböri ile kardeşi Baysarı Şahımerdan Pir'in türbesi altında 40 gün geceleyerek, pirden yardım dilerler. Şahımerdan Pir, onların bu dileklerini olumlu karşılayarak bu iki kardeş, çocuk sahibi olur. Tahir ile Zühre hikâyesinde, padişah ile veziri çocuksuzluklarına derman olması için bir dervişten medet umarlar. Derviş de onlara bir elma vererek yarısını vezirin, yarısını da padişahın yemesini tembihler. Böylece çocuk sahibi olurlar. Tahar Mirza varyantında da, elma motifi aynen ortaya çıkmaktadır. Sadece, dervişle şahın karşılaşma yerleri farklıdır. Dede Korkut anlatmaları içinde, Boğaç'ta belirginleşen bu durum, Kanturalı için söz konusu değildir. Çünkü anlatı, kahramanın yetişkinlik döneminden başlamaktadır.

4. Kahraman ve Müstakbel Sevgilisi Aynı Anda Dünyaya Gelir ve Sevgilisinin Doğumu da Kahramanınki Gibidir: Alpamış ile Berçin aynı şartlarda ve aynı zamanda dünyaya gelmişlerdir. Tahir ile Zühre ve Tahar Mirza ile Zöhre Banu için de durum böyledir. Kanturalı'da böyle bir durum yoktur.

5. Kahraman ve Sevgilisine "Beşik Kertmesi" Yapılır: Alpamış'ta Şahımerdan Pir, Berçin ile Hekimbek'i; Tahir ile Zühre ve Tahar Mirza ile Zöhre Banu'da, padişah ve vezirine ya da iki kardeş şaha elmayı veren derviş, kahramanlar ve müstakbel sevgililerini beşik kertmesi yapar. Kanturalı için böyle bir durum söz konusu değildir.

6. Ad Konması Sıradan Değildir: Alpamış ve Berçin'in doğumlarında toy yapılır, fakirler giydirilir, gençler evlendirilir. Toy sonunda Şahımerdan Pir gelip çocuklara ad koyar. Erkeğe "Hekimbek", kız kardeşine "Kaldırğaçayim", Baysarı'nın kızına da "Berçin" adını verir. Pir, Hekimbek'in sağ omzuna elini vurur ve orada Pir'in beş parmağının izi kalır. Tahir ile Zühre hikâyesinde kahramanların adlarını padişah ve vezirine elmayı veren derviş belirler. Kanturalı ve Tahar Mirza için böyle bir durum söz konusu değildir.

7. Kahramanın Çocukluğu Anlatılmaz: Doğumundan yedi yaşına kadar olan bölümler Alpamış, Tahir ve Tahar Mirza'da anlatılmaz. Kanturalı'da anlatma zaten yetişkinlikten itibaren başlatılır.

8. Çocukluğunda Başarılı Bir Eğitimden Geçer: Türk destanlarında kahramanın eğitimi iki türlüdür. Birincisi, silah kullanmaya yönelik eğitim; ikincisi, ilim öğrenmeye yönelik eğitimdir. Alpamış ve Berçin okula giderler. Daha sonra Bayböri, oğlunu okuldan alıp

ona sipahilik eğitimi verdirir. Alpamış yedi yaşına geldiğinde dedesinden kalan oku büyük bir başarıyla atar. Bayböri, oğluna bazı sorular sorarak ilmini ölçmeye çalışır. Bayböri, Alpamış'ın verdiği cevaplardan yola çıkarak onun ilim sahibi olduğuna kanaat getirir. Berçin'in babası da kızını okuldan alarak koyun sağmayı, çiftçiliği öğretir. Tahir ile Zühre hikâyesinde kahramanlar okulda büyük başarılar gösterirler. Hatta onların zekâsı karşısında hocaları aciz kalmaktadır. Tahar Mirza ile Zöhre Banu da mektepte Abdullah Hoca'dan sıkı bir eğitim alırlar. Kanturalı'da anlatma, kahramanın yetişkinlik döneminden başlar.

9. Bir Kahramanlık Gösterdikten Sonra Yeni Bir Ad Alır: Bu durum, incelediğimiz dört kahramandan sadece Alpamış için geçerlidir. Hekimbek, yedi yaşına geldiği zaman dedesinin okunu başarılı bir şekilde atar. Hatta kahramanın bu atışı, Kongırat dostlarını sevindirmiş, düşmanlarını ise korkutmuştur. Bunun üzerine toplanan halk: "Dünyadan bir eksik doksan alp geçti, alpların başkanı Rüstem-i Dastan idi, sonu da bu Alpamış Alp olsun. Doksan alpın biri olarak sayılsın" der (Yoldaşoğlu, 2000, s. 28). Türk anlatılarında yeniden ad konma Dede Korkut'taki Bamsı Beyrek'te ve Kerem ile Aslı Hikâyesi'nde de vardır.

10. Yurdundan Ayrılır / Kahramanın Müstakbel Sevgilisi ve/veya Kahramanın Kendisi Ayrı Bir Yere Gider: Baysarı, kardeşi Bayböri'nin kendisinden zekât istemesine içerleyerek Kalmak eline göç eder. Dolayısıyla kızı Berçin de Kalmak eline gider. Tahir'in Zühre ile evlenmesine karşı çıkan padişah, Tahir'i öldürtmek ister. Fakat vezirler ve ulema Tahir'in Mardin vilayetine gönderilmesini isterler. Tahir, Mardin'de zindana atılır. Tahir'in ikinci defa yurdundan ayrı bir yere gönderilmesi, halk hikâyelerinde sıkça rastlanan kahramanın sandığa konulup denize ya da ırmağa atılması motifindeki gibi sandığa konulup Şat suyuna atılması şeklinde olur. İkinci seferde Göl padişahının yanında bir müddet yaşamını sürdürür. Tahar Mirza Mardin'e sürgüne gönderilir ama burada zindana atılmaz. Onu bir aile yanlarına alarak evlatlık edinirler. İkinci ayrılış, sandıkla birlikte Kandahar şehrine varmasıyla oluşur. Kanturalı da, sevdiği kızı alabilmek için kırk yiğidiyle birlikte Trabuzan şehrine yolculuğa çıkar.

11. Kahramanın Sevgilisine Başka Talipliler de Vardır: Alpamış Destanı'nda, Berçin'i isteyen Sürhayil adlı cadı kadının yedi alp oğluyla birlikte doksan alp vardır. Tahir ile Zühre hikâyesinde Zühre'ye âşık olan hain Arap köle vardır. Tahar Mirza'da bu karakter yoktur. Kanturalı anlatmasında Selcen Hatun için mücadele etmiş, fakat yarışmayı geçemeyerek canlarından olmuş kâfir beylerinin oğullarından bahsedilmektedir.

12. Sevgilisi, Kahramana Bulunduğu Yerden Haber Gönderir: Berçin, alpların kendisini istediğini duyunca Alpamış'a mektupla haber gönderir. Zühre, kervanın birinde bulunan Keloğlan aracılığıyla Tahir'e haber gönderir. Tahar Mirza'da böyle bir şey yoktur. Kanturalı'da durum biraz farklıdır. Selcen Hatun'un, yani Kanturalı'nın istediği özelliklere sahip bir kızın varlığından Kanturalı'ya kahramanın babası haber verir. Kanturalı anlatması için bu madde kısmen uymaktadır.

13. Sevgilisini Aramaya Gider: Berçin'den haber geldikten sonra kardeşinin yönlendirmesiyle Alpamış olağanüstü özellikleri olan atıyla birlikte yola çıkar. Tahir'in Mardin'deki zindandan kurtulup tekrar Zühre'yi görmek için yola çıkması Hızır tarafından gerçekleştirilir. İkinci sürgünü olan Göl padişahının ülkesinden Zühre'ye ulaşmak için yola çıkmasında da Hızır'ın yardımı vardır. Tahar Mirza'da yolculuk esnasında Hızır'ın yardımı görülmemektedir. Sadece kızın rüyasına girerek kıza Tahar Mirza'nın geldiğini haber verir. Kanturalı da kırk yiğidini yanına alarak Trabuzan vilayetine doğru Selcen Hatun'a ulaşmak için yola koyulur.

14. Sevgilisini Ararken Birisinden ya da Bir Varlıktan Yardım Görür: Alpamış Berçin'i ararken çoban Keykubat'tan, Şahımerdan Pir'den ve Karacan'dan; Tahir, yukarıda da ifade edildiği gibi Hızır'dan yardım görür. Bunun yanında Tahir ile Zühre'nin buluşmalarına yardımcı olan dadılar da bu yardımcılar içine dâhil edilebilir. Tahar Mirza ve Kanturalı için böyle bir durum söz konusu değildir.

15. Sevgilisine Kavuşması İçin Bazı Engelleri Aşmak Zorunda Kalır: Bu madde, genel olarak sevgiliye kavuşmak için öne sürülen yarışmaları ya da engelleri geçmeyle ilgilidir.

Alpamış, dostu Karacan'ın da yardımıyla at yarışında, güreşte, ok atmada vb. bütün aşamalarda alpları yener. Kanturalı, Selcen Hatun için azgın bir boğa, aslan ve buğrayla dövüşür. Mücadeleyi kazanarak sevgilisine kavuşur. Tahir, her ne kadar padişahın askerlerine karşı büyük bir mücadeleye girişmişse de Zühre'nin talimatıyla teslim olur. Bu hikâyedeki kurgusal yapı, diğerlerinden farklı olup mücadele, yarışma şeklinde değildir. Tahar Mirza'da böyle bir durum söz konusu değildir.

16. Sevgilisiyle Evlenir: Yarışma sonunda Alpamış, Berçin'le evlenir. Kırk gün, kırk gece düğünü olur. Kanturalı, bütün aşamalardan geçerek Selcen Hatun'la evlenmeye hak kazanır. Fakat Kanturalı, kâfir elinde durmak istemeyip yurduna geri dönmek ister. Kandahar şahının yardımıyla Tahar Mirza, amcası Ethem'i yenerek Zöhre'yle evlenir.

17. Kahraman Esir Düşer: Her ne kadar kurgusal sıralaması uymasa da Tahir'in Mardin'de zindana atılması bu maddeyle ilgili görülebilir. Alpamış, kayınpederi Baysarı'yı kurtarmak için kırk yiğidiyle yola çıktığında Sürhayil'in entrikalarıyla esir düşer, zindana kapatılır. Kanturalı, Selcen Hatun'u alıp Oğuz'a geri dönerken kâfirlerin saldırısına uğrar. Esir düşmeseler de zor durumda kalırlar.

18. Esirlikten Kurtulmak İçin Ona Yakın Birisi Yardım Etmeye Çalışsa da Kahraman Bunu Kabul Etmez: Alpamış, zindandayken arkadaşı Karacan'ın kendisini kurtarma girişimini "daha sonra toplum içinde namım lekelenir" diyerek reddeder. Kanturalı da aynı gerekçeyle Selcen Hatun'un kâfirlerin saldırması esnasında yardım etmesini hoş görmez. Hatta bunun için Selcen Hatun'u öldürmek ister. Diğer anlatılar için böyle bir durum söz konusu değildir.

19. Kahraman Esirlikten Kurtulur: Alpamış, atı Bayçibar'ın kuyruğundan tutunarak zindandan kurtulur. Tahir, Hızır'ın yardımıyla Mardin zindanından kurtulur. Fakat kurgusal sıralama Tahir ile Zühre hikâyesinde farklıdır. Diğer anlatmalarda böyle bir durum söz konusu değildir.

20. Kahramana Başka Bir Soylunun Kızı Âşık Olur: Alpamış'a Kalmak hanının kızı Tavka; Tahir'e Göl padişahının büyük kızı; Tahar Mirza'ya Kandahar şahının kızı Zülfüsiyah âşık olur. Kanturalı da böyle bir durum görülmemektedir.

21. Kahraman Düşmanlarını Yener: Alpamış, Kalmak hanını öldürür, Kalmak eline çoban Keykubat'ı han yaparak Tavka'yı ona verir. Kanturalı ile Selcen Hatun da kâfirleri yenerler. Tahar Mirza, Kandahar şahının yardımıyla amcası Ethem Şahı yener. Fakat bu, son maddeyle daha çok bağlantılıdır.

22. Yurduna Gizlice Geri Döner: Tahir, yurduna son gelişinde kadın kıyafetleri giymiştir. Kimse onu tanımaz. Zühre, Tahir'in söylediği manilerden onun Tahir olduğunu anlar. Tahar Mirza'da böyle bir dönüş söz konusu değildir. Dede Korkut anlatmalarındaki Beyrek'in dönüşüne benzer biçimde Alpamış da, Berçin'in Ultantaz'la olan düğününe Kultay'ın kıyafetlerini giyerek, yani kılık değiştirerek gelir. Kanturalı, Oğuz'a geri döner ancak bu gizli bir biçimde değildir.

23. Kahraman, Yurdundaki Kötü Yöneticiyi Yenerek Han Olur: Alpamış, zalim Ultantaz'ı idam ederek Kongırat eline han olur. Aynı şekilde Tahar Mirza da, amcası Ethem Şah'ı Kandahar şahının yardımıyla yenerek şah olur. Kanturalı ve Tahir için böyle bir durum söz konusu değildir.

Yukarıdaki kalıbı, dört anlatıya göre tablolaştırdığımızda şöyle bir sonuçla karşılaşırız:

Tablo 1. Türk Kahraman Kalıbı Tablosu

	Kanturalı	Alpamış	Tahir	Tahar Mirza
1	+	+	+	+
2		+	+	+
3		+	+	+
4		+	+	+
5		+	+	+
6		+	+	
7		+	+	+

	Kanturalı	Alpamış	Tahir	Tahar Mirza
8		+	+	+
9		+		
10		+	+	+
11	+	+	+	
12		+	+	
13	+	+	+	+
14		+	+	
15	+	+		
16	+	+		+
17	+-	+	+	
18	+	+		
19		+	+	
20		+	+	+
21	+	+		
22		+	+	
23		+		+

Yukarıdaki tablodan da anlaşılmaktadır ki, Alpamış, bütün maddelere uymakta; Kanturalı 8 maddeye tam, bir maddeye de kısmen uymaktadır. Tahir 17 maddeye; Tahar Mirza, 12 maddeye uymaktadır. Türk destanlarında kahramanın akıbeti iki çeşit olabilmektedir. Bunun en tipik örneği Tahir'de görülür. Taş basmadaki anlatıda Tahir'in akıbeti trajik olmasına karşılık, Behçet Mahir anlatmasında mutlu son vardır. Yukarıda teklif ettiğimiz bu kalıp elbette bir öneri mahiyetindedir. Her ne kadar, geniş bir bölgeye yayılan Türklerin destanlarındaki motif farklılaşmaları işi zorlaştırsa da, önce Türk destanlarındaki belirli kalıplaşmalar tespit edilmeli, ardından da araştırıcıların hemfikir olabileceği bir geleneksel Türk kahraman kalıbı çıkartılmalıdır.

4. Kaynaklar

Abdullah, K. (1997). *Gizli Dede Korkut*. Ali Duymaz (Akt.). İstanbul: Ötüken. Çetin, İ. (1998). Türk Destan Kahramanları ve Köroğlu. *Milli Folklor, 39,* 46-52.

Çobanoğlu, Ö. (1996). Lord Raglan'ın Batı Halk Kahramanı Kalıbı Açısından Oğuz Kağan ve Er Töştük Destan Kahramanlarına Bakış. Özkul Çobanoğlu ve Metin Özaslan (Ed.). *Folkloristik: Umay Günay Armağanı* içinde (s. 202-209). Ankara: Feryal.

Çobanoğlu, Ö. (2002). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ. Gökyay, O. Ş. (2003). *Dede Korkut Hikâyeleri*. İstanbul: Dergâh.

Köse, N. (1999). Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Kococaş. *Milli Folklor, 43,* 19-23.

Köse, N. (2000). Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Türk Halk Hikâyeleri. *Milli Folklor, 45,* 22- 39.

Oğuz, Ö. (1998). Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Boğaç Han. *Milli Folklor, 40,* 2-6. Oğuz, Ö. (1999). Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Basat. *Milli Folklor, 41,* 2-8.

Raglan, L. (1936). *The Hero*: *in Tradition, Myth and Drama*. London: Methuen.

Raglan, L. (1998). Geleneksel Kahraman. Metin Ekici (Çev.). *Milli Folklor, 37,* 126-138.

Rank, O. (1914). *The Myth of the Birth of the Hero*. M. Robbinse, S. E. Jelliffe (Trans.). New York: The Journal of Nervous and Mental Disease.

Togan, Z. V. (1982). *Reşidüddin Oğuznamesi.* İstanbul: Enderun. Türkmen, F. (1998). *Tahir ile Zühre.* Ankara: AKMB.

Yoldaşoğlu, F. (2000). *Alpamış Destanı.* A. Şimşek ve A. Öz (Akt.). Ankara: AKMB.